

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Rvperti Abbatis Monasterii Tuitiensis, ordinis sancti
Benedicti, Theologi antiqui ac plane clarissimi, in Cantica
Canticorum de incarnatione Domini commentario[rum],
libri VII**

Rupertus <Tuitensis>

[Köln], 1527

VD16 B 3703

Hortus conclusus soror mea sponsa es, dei genitrix, hortus conclusus, fons signatus. Emissiones tuæ paradysus malorum punicorum cum pomorum fructibus: Cyprus cum nardo, nardus & crocus, fistula[m] & ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-34445

RVPERTI IN CANT. CAN. CA. III.
Ne igitur tristeris anima mea, neque conturbes
me, sed spera in deo quoniam adhuc confitebor il
li, non aberrando quod esset pene in tenebras ex
teriores mitti, & sequentem uocem sponsi cum
gaudio audi.

¶ Hortus conclusus soror mea sponsa es,
dei genitrix, hortus conclusus, fons signa
tus. Emissiones tuæ paradyfus malorum
punicorum cum pomorum fructibus: Cy
prus cum nardo, nardus & crocus, fistula
& cynamomum, cum uniuersis lignis liba
ni, myrrha & aloe cū omnibus primis un
guētis. Fons hortorum, puteus aquarum
uiuentium, quæ fluunt impetu de libano.

Gen. 3

Paradyfus
terrenus

¶ Ecce nouus paradyfus, nouæ plantationes,
quas plātauit unus idemq; antiqui paradyfi plan
tator, dominus deus. Plantauerat autem domi
nus deus (ait scriptura) paradyfum uoluptatis
a principio, in quo posuit hominem quem for
mauerat. Produxitque dominus deus de humo
omne lignum pulchrum uisu, & ad uescendum
suauē: lignum etiam uitæ in medio paradyfi, li
gnumq; scientiæ boni & mali, & fluuius egre
diebatur de loco uoluptatis, ad irrigandum para
dyfum, qui inde diuiditur in quatuor capita. Ille
est paradyfus antiquus, paradyfus terrenus. Ille
est paradyfus nouus, paradyfus cœlestis. Vtriuf
q; plantator & unus, idemq; dominus deus. In il
lo posuit hominem quem formauerat: i isto for
mauit hominē, q; apud ipsum in principio erat.

De ista humo produxit omne lignū pulchre uisu, & ad uescendū suauē. Lignū etiā uitæ in medio paradyssi, istā humū, istā terram suā benedixit, & ex ea cunctarū germina gratiarū, & cunctarū exemplaria uirtutū produxit: ipsum quoque lignū uitæ Christū, deū & hominē, dñm paradyssi cœlestis. De illo uoluptatis loco egrediebatur fluuius ad irrigandū paradyssum, qui inde diuiditur in 4. capita. ¶ De isto paradyso ille fluuius, siue illud flumē egressum ē, de quo Psal mista dicit: Fluminis impetus lætificat ciuitatē dei, qui inde diuiditur in quatuor euangelia. Nec paradyssus ille hominē custodire potuit, nec paradyssum illū hō custodire uoluit. Qm̄ ergo non profuit illis parentibus primis, nec nobis in illis introductio illa in illū talē paradyssum terrenum paradyssum, non obseruato præcepto quod acceperunt: iter plantatur alius paradyssus, quē ingredienti, lignū uitæ æternæ comedamus, & non moriamur, & istæ sunt emissiōes dilectæ, super quibus præsentī loco gratulatur dilectus, & ita loquitur. Hortus cōclusus, soror mea sponsa es, dei genitrix, hortus conclusus, fons signatus. Emissiones tuæ paradyssus malorū puniconū, cum pomorū fructib. ¶ Dicturus emissiones tuæ paradyssus, præmisit ortus cōclusus, soror mea sponsa, & iter, ortus cōclusus, ac deinde, fons signatus. Porro emissio horti huius illud fuit principitū, q̄ sicut illi nunciauit angelus, concepit & peperit filiū. Quid igitur uerbis istis, nisi & concipiētis uirginitas, & pariētis prædicatur integritas. Proinde dicamus & nos feliciter cū dilecto, dicamus omnes corde credulo & ore confono.

Flumi. pa
radyssi.
Psal. 45

Ioan. 6

RVP. IN CANT. CAN. CA. III.

Ortus conclusus es, o Dei genitrix, ortus cōclu-
sus, fons signatus. Vnde ortus? Nam inde nomi-
natur ortus quod semper ibi aliquid oriatur, quia
cum alia terra semel in anno aliquid creet, ortus
nunquam sine fructu est. Vnde ergo ortus es tu
o dilecta dilecti, nisi quia in te natum est aliquid
quod nunquam desinit, & fructus tuus nunquam
marcescit aut deficit. ¶ Maxime autem hoc mi-
rum est, imo uerum atque iocundum, quia de orto
prædicatur quod sit conclusus. Quomodo enim
ortus, si conclusus? Nunquam simile huic audi-
tum est de omni nostrorum multitudine ortorum,
nec potuit dici uel esse ortus non habens aditum
per quem saltem unus intraret uel exiret ortula-
nus. Hic ortus unus uel solus est & clausus uel
conclusus, hic uterus unus est & fecundus & in-
corruptus. O igitur soror & sponsa mea, quo-
modo gaudet amici, quia talis est ortus, talis fons?
Corpore ortus conclusus, mente uel anima fons
signatus. Et quare his diceris ortus conclusus?
Videlicet propter conceptum & propter partum,
quia in utroque mirabile est, & fidelium mentibus
amabile miraculum, quod neque corrupta es con-
ceptu, neque uiolata partu. In utroque & amici, &
omnes adolescentulæ nostræ gratulantur, & ut-
runque libenter confitentur. ¶ Vnde autem fons
signatus, & quo uel quali signaculo signatus? Ni-
mirum ex eo, quod spiritus sanctus superuenit in te
& uirtus altissimi obumbravit tibi. Ipse spiritus
sanctus signaculum est huius fontis nostri, signa-
culum pectoris tui. Et hoc est geminum no-
stræ custodiæ munimentum, geminum nostrorum
amicorum gaudium, quia & uterus tuus nulli

Sola Ma-
ria est or-
tus cōclu.

Fōs sign.
Lucæ,!

uiro, nulli carnali cōmertio accessibilis: & mens tua nulli uitio, nulli spiritali nequitia fuit unq̄ penetrabilis. ¶ Mirū quod cum ita sis ortus conclusus, ita fons signatus, nihilominus, imo & eo amplius, emittis om̄ia bona, quibus mundus impleatur, & emissiones tuæ paradus malorum punitorum cum pomorum fructibus: paradus scripturarum uel doctrinæ cum bonis & sanctis operibus. Emissiones tuæ uel paradus turus, cyprus cum nardo, nardus & crocus, fistula & cinnamomū cum uniuersis lignis libani, myrrha & aloē cū omnibus primis unguentis. Herbarum aromaticarum iste numerus. s. numerus septenarius, amicis nostris bene est cognitus, q̄ uniuersitatem significet, maximeque ex spiritu sancto sit sacratus, spiritu septiformi: qui hoc ipsum operatur, regescendo super me florem primitiuum orti huius. Operatur (inquam) hoc ipsum, quod ortus conclusus es, quod emissiones tuæ paradus talis & tam pulcher, sicut ex istis aromatum septem speciebus animaduerti potest inter: quas principalis est nardus, uñ & bis prædicari uel numerari meretur, cum dico, cyprus cum nardo, nardus & crocus. Nam ipsa est humilitas tua, quæ ualde oblectauit abtissimum, oblectauit me regem dilectum tuum, sicut ipsa dicitis. quia dum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Quicquid gratiarum, quicquid uirtutum, quicquid operationum celestium mundus accepit, emissiones tuæ sunt, ut ubi erant prius spina & uepres, uepres & carduus, lappa & tribulus, urtica & paliurus, uniuersitas nequitiarum, sibi sit cyprus cum nardo, nar-

Emissiones
tuæ para-
dis, &c.

Cantic. 7.

RVP. IN CANT. CAN. CA. III.

rus & crocus, fistula & cynamomum, myrrha & aloë, uniuersitas gratiarum, iuxta numeri huius numeri septenarij sacramentum, cum uniuersis lignis libani, cū omnibus primis unguentis. Quid ibi uniuersa ligna libani? Et prima unguenta quid sunt uel faciunt illic? ¶ Nimirum ligna libani sunt quidam amici nostri, amici illi qui sunt nuptiarum nostrarum filij siue domestici, nihilominus sunt potentia sæculi grandes & excelsi, atq; facultatibus dilatati: ita ut ex elemosynis eorum sustentetur paruuli nostri, paruuli spiritualis propositi: quemadmodum in ramis lignorum libani nidificant passeris exigui. Vnde est illud in Psalmo præscriptum. Saturabuntur ligna campi, & cedri libani quas plantauit, illic passeris nidificabunt. ¶ Tales niduli passerum nostrorum, & cunctæ elemosynæ, quas faciunt uel facturi sunt potentes ac diuites amici uel filij nuptiarum nostrarum, prima unguenta sunt, unguenta miti odoris, sicut significatur ex me dilecto tuo, ubi mulier peccatrix preciosum unguentum emit & effudit super caput uel pedes meos recumbentis & domus repletur ex odore unguenti. ¶ Pulchra ualde uarietas siue diuersitas harum emissionum tuarum, emissionū tuarum: huius paradysi nostri ubi & altitudo lignorum libani & humilitas omnis aromati germinis, qualecunque decet intelligi, per iam dicta uirgulta numeri septenarij spectaculum commune præbebit, spirantibus in medio primis unguentis, id est, cunctis operibus pietatis, maximeq; elemosynis, quibus suppleri poterit, quicquid minus spiritualis uitæ habuerint tales (ut iam dictum est) nuptiarum no-

*de radice
de monte*
Psal. 103.

Ioan. 12.

Exod. 26.

strax domestici: quibus seculi curis impliciti: nostri tamen per fidem amici. Sic quodam in tabernaculo domini saga cilicina byssum & purpuram amica extensione regebant: sic semper qui spiritualibus minus habundant, carnalia sua spiritualibus communicant, ut iure spiritualium illorum participes fiant. Hæ sunt emissiones tuæ soror mea sponsa, emissiones orti conclusi, emissiones fonti signati, paradysus dei patris. Hæreditas mea dilecti tui, filij dei, filij tui, opus spiritus sancti, ecclesia una de multis emissionibus tuis, quæ per orbem terrarum diffusa, semper in te respiciet, & ad nos clamabit de nobisipsis, uocem extollens de turba mulier fidelis, dicens mihi: Beatus uenter qui te portauit, & ubera quæ suxisti. Tu foris ortorum, puteus aquarum uiuentium, fons (inquam) ortorum, id est, mater ecclesiarum, puteus aquarum uiuentium, id est, secretarum omnium scripturarum sanctarum. Quæ uidelicet aquæ uiuentes fluunt impetu de libano, id est, sanctæ omnes scripturæ, quæ solæ dicuntur & sunt canonicæ, manauerunt de populo antiquo, populo Iudaico. Nobilitas quippe illius populi per libanum solet mystice designari: de quo pop. ego & tu soror mea sponsa secundum carnem sumus progeniti, cuius terræ terminus ex uno latere est mons huius nominis. Cunctæ uiuentes aquæ de isto libano fluunt, cuncta eloga dei huic populo nostro, non quocumque, sed cum impetu cucurrerunt. Oportebat enim homini aquas cum impetu fluere oportebat eloga domini fortiter currere, quia multi nimis ei sunt qui conabantur obsistere, multi nimis adhuc sunt qui obrutuntur & audent contradicere.

H †

Luca, II:

Aq̄ de libano fluentes scripturæ sacræ.
Rom. 5.

DAVID

Quidcirco amici nostri, per quos administrata sunt eloquia dei, oportuit, ut essent non solum auctoritate diuina praediti, uerum etiam potestate mundana praecelsi. Qui fere primus uocibus manifestis caniturus erat mysteria regni nostri & uirtutes saeculi uenturi, oportuit eum regem fieri, regem Dauid, potentem & secundum nomen suum bellatorem manufortem, ut pueros siue pueriles populi animos qui nesciret sponte curam habere de futuris & inuisibilibus nimis inhiando praesentibus istis uisibilibus, auctoritate frangeret regiae potestatis, admixto terroribus blandimento, scilicet suauitate musici modulaminis. Similiter ceteri amicorum nostrorum, per quos eloquia dei manauerunt, fere omnes fortitudine & terrore armati fuerunt, & omnes gladijs uisusunt, gladijs (inquam) materialibus necessario armatae huiusmodi aquae uiuentes, reuera cum impetu per eos cucurrerunt. Primus uel mitissimus eorum Moyses, cum de nostra plenitudine accipiens, uiuentes aquas fundere, id est, legem mysticam scribere inciperet, gladium arripuit atque arripere iussit, & uno die uiginti tria milia hominum fabricatorum mendacii impetu primo aquae uiuentis, id est, acceptae legis interfecit. Et illi quidem postquam temporaliter administrauerunt, suo quoque tempore decesserunt; sed perseverat impetus aquarum uiuentium, in ore & manibus, etiam illorum qui non scripserunt, quorum notissimus Helias extitit, qui uno die quadringentos uiros magno impetu interfecit. Aquarum igitur uiuentium puteus, id est, sanctarum scripturarum sacrarium, soror mea sponsa tu es, & hinc est quod

Moyfes

Exodi, 32

Helias
3. Reg. 18

dico, quia emissiones tuæ paradyfus malorum punicatorum, cum pomorum fructibus. Sicut enim in initio fons ascendebat e terra, irrigans uniuersam superficiem terræ, sicut, inquam, fluuius egrediebatur de loco uoluptatis ad irrigandū paradysum, qui inde diuiditur in quatuor capita sic ex te o amica, o terra benedicta, fons ille ascendit, qui apud deum erat, & uera lux erat sicut scriptum est, quoniam apud te est fons uitæ, & in lumine tuo uidebimus lumen. Fons, inquam, ille ascendit ex te, non principium siue initiū habens ex te, sed de corde patris per occultas uias, cum omnibus aquis uiuentibus, id est, cum omnibus scripturis ueritatis ueniens in te, & æternū sapientiæ fontem, siue puteum faciens in te, atq; hoc modo ascendit ex te. Ad quid ascendit? Vt utiq; ad irrigandam uniuersam superficiem terræ, ad instruendam siue excolendam ecclesiam per uniuersum orbem terræ. Ad hoc egreditur fluuius de loco uoluptatis .i. ad irrigandum paradysum, ad hoc, inquam, ex te, o uoluptas siue locus uoluptatis dei, initium accipiet sanctum euangelium, ut per uniuersum mundum spiritualem irriget paradysum, & diuidetur in quattuor capita, id est, in quatuor necessaria salutis sacramenta, quæ uidelicet sunt hæc, incarnatio, passio, resurrectio, atq; ascensio mea. Hæc enim necessario prædicabuntur, & necessario scientur, quia sine istorum confessione non fit noster paradyfus, sine istorum fide non saluatur mundus. Diuidetur, inquam, uiuentes aquæ in ista quatuor capita, id est, principalia sacramenta, quia uidelicet omnes scripturæ in ista quatuor subtiliter

Gene. 2

Psal. 55

Fons diuiditur i 4. cap.

H S

RVPE. IN CANT. CANT. CA. IIII.

intendunt, appellando hæc faciem hoīs, faciē uitu-
tuli, faciē leonis, & faciē aqlæ uolantis. Tunc
cognoscent amici, qd etiã ante scripturas uolue-
rit scriptura legis, dicēdo: catulus leonis Iuda, ad
prædam fili mi ascendisti: qd uoluerit, ordina-
do talem ritū uituli sacrificandi: qd uoluerit di-
cendo Moyſi: prophetam ſuscitabo eis de fratri-
bus ſuis ſimilem tui, qd uoluerit, canendo, ſicut
aqla prouocans ad uolandum pullos ſuos, & ſu-
per eos uolans, expandit alas ſuas, & aſſumpſit
eos, atq; portauit in humeris ſuis. Et de duabus
quidem faciebus, de facie hominis & facie uitu-
li, omnes in me conſentiunt. ſ. quod & humana-
tus ſim, & mortalis mortem ſuſtinuerim: ſed de
facie leonis, & de facie aquilæ uolantis, non oēs
ſimiliter conſentiunt, uidelicet quod & reſurre-
xerim, & in cœlum aſcenderim. ¶ Sic & de duo-
bus capitibus fluuii, de loco uoluptatis egredien-
tis, & in quatuor capita diuiſi, ſcilicet, de fluuio
Gyon, qui apud Aegyptios Nilus uocatur, &
de fluuio P hyſon, qui & Ganges dicitur, negari
non pōt, quin exeāt de illo paradyſo terreſtri: de
duobus uero cæteris ſcriptores mundi ſcriptu-
ram noſtram redarguere conantur, dicendo, q
non ita ſit, ut ipſa dicit, eo q illi. ſ. tigris & Eufra-
tes in Armenia manare uideantur, uno fonte ex-
orti: non intelligētes neq; animaduertētes. q̄ ſcri-
ptura non dixit, quod fluuius ille paradyſi i ipſo
paradyſo incipiat in quatuor capita diuidi: ſed
fluuius, inquit, egrediebatur de loco uoluptatis
ad irrigandum paradyſum, qui inde diuiditur in
quatuor capita. ſ. in omēs fluuiales atq; dulces &
potabiles aquas, quarū capita ſunt iſta flumina

Gene. 49

Leui. 4

Deut. 18.

Deut. 32

principalia. ¶ Aquæ etenim suapte natura falsæ erant & amaræ: ascendendo autem per illâ quasi terræ mammam. s. paradyfiacam terram, uersæ sunt in dulcedinem, ut irrigarent uniuersam terræ superficiem, ipsæq; dulces atq; potabiles captiuo (quod futurû erat) generi humano, terram extra paradysum facerent habitabilem, scilicet, herbarum lignorum seminumq; ueracem: & inter aquas cæteras, quæ ex illa mamma dulcorem acceperunt, illa flumina Gyon & Physon, Tigris & Eufrates præcipua sunt.

¶ Similiter aquæ scripturarum ex te soror mea sponsa dulcescunt, ex utero tuo siue per uterum tuum uiuentes factæ sunt. Alias autem ualde amaræ, imo & mortuæ atque mortificantes sunt. Litera enim occidit, ait quidam amicorum nostrorum. Etenim quid aliud est quicquid MOYSES loquitur, quicquid de prophetis legitur apud filios matris nostræ, qui pugnant contra te, nisi LITERA sine spiritu, sine anima corpus? Iccirco bibentes aquas mortuas, moriuntur. Legentes & sequentes solam occidentem literam, occiderunt. Quomodo tandem fiet istud? Quomodo plantabitur siue dilatabitur talis emissio- num tuarum paradyfus.

2. Cor. 3

¶ Surge aquile, & ueni auster, perfla hortum meum, & fluent aromata illius.

¶ Surgente aquilone & flante austro, fiet istud. Aglo dia-
 Quis ille est aquilo? Ille nimirum qui dixit. Se- bolus est.
 cebo in monte testamenti, in lateribus aquilo-